

ОСТРОВСЬКИЙ

САЙТ "КОЗАЦЬКОГО КРАЮ" В ІНТЕРНЕТІ
WWW.COSSACKLAND.ORG.UA

Козацький край

Спецвипуск

№ 8 (110)
20 грудня 2018 року

ОБ'ЄДНАНА ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА – ШАНС ВПЛИВАТИ НА ВЛАДУ І СВОЄ МАЙБУТНЄ

Як ділити СВІЙ коровай – має вирішувати вся громада, а не ті, хто його гризе!

ЗАМОВНИК СПЕЦВИПУСКУ **ЧЕРКАЩАНИ**

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ

ВЕРГУНИ: НИЩЕНІ ГОЛОДОМ І ВІЙНАМИ, АЛЕ НЕ ЗЛАМАНІ ДУХОМ

Справжні скарби нації вимірюються не золотом-сріблом, а значимістю для історії рідної землі. Когось хвилює вигадане золото гетьмана Полуботка, яке нібито лежить купами в підвалах закордонних банків чи золото гетьмана Мазепи, наче десь заховане на українській землі.

Більш реальним здається знайти те, про що розповів киянин Сергій Коваленко у книзі "Чорні заповорожці: історія полку". В ній описується, як під час Першого зимового Армії УНР "чорношличники" відбили у бою, а потім передали під час постою у Вергунах поблизу Черкас місцевій школі велику бібліотеку денікінців.

Вирушаючи у це село у пошуках бодай однієї книги з того "скарбу УНР", я ще не знав, що у Вергунах знайду зовсім інший скарб...

Лаврентій Похилевич у своїх "Сказаннях о населенных местностях Киевской губернии" 1864 року пише, що назва села - "от слова вергуны, которым называется по-малороссийски пирожное, или особаго рода блины"... У Вергунах, де ніколи не вживали паскудне слово "малороси", українці дійсно знали толк у стравах і столи в свята тут завжди ломилися від їжі. І заплетені в "косиці" й випечені у печі вергуни з найкращого борошна, щедро приправлені маслом, яйцями, цукром та ще й з горілкою в тісті місцеві господині вміли пекти так, щоб не згانیти назву села Вергуни.

А після примусової колективізації і нальотів саранчі більшовицьких продзагонів у 1932-33 роках в селі померло близько двох тисяч людей...

Дізнався я про це після того, як вияснив для себе: жодна (!) людина в селі нічого не знає не тільки про трофейну денікінську бібліотеку - практично ніхто не знає навіть про постій "чорних запорожців" у селі в лютому 1920 року.

Спочатку з села вивезли, кинувши до таборів Сибіру, "занадто розумних" - включно з вчителями, які могли щось знати про книги денікінської бібліотеки. Потім решту села насильно загнали в колгосп, а на завершення - майже знищили

величезне козацьке село під Черкасами голодом...

Та я таки знайшов для себе у Вергунах книгу, рівну за значенням скарбу - написану уродженцем цього села. У Вергунах її автора знали під іменем Семен Старів, у США став відомий під псевдонімом Мирон Долот. Ця книга називається "Страта голодом".

Хто сказав, що аналітика - це перетасовування, як у засаленій колоді карт, тисячу разів використаних у різних джерелах цифр?! Справжня аналітика - це свідчення таких, як Старів! "Страта голодом" - історія одного села, де мов по личках, розкладена день за днем хронологія знищення голодом села. Від насмішок місцевих над присланим до села для проведення колективізації "товарищем" на прізвище Цейтлін, який не міг відрізнити кобилу від корови - до гірких сліз, пролитих над загиблими від Голодомору після тієї колективізації...

У січні 1930 року непокірне козацьке село, яке ніяк не хотіло до колгоспу, було шоковане звісткою: рано-вранці одного морозного дня чекісти витягли зі своїх хат і забрали в кутузки 15 сонних людей - тих, на кого рівнялося все село: шкільного вчителя, юриста сільської ради, власника крамнички, просто можливих землеробів... Серед тих, хто після того дня вже ніколи не повернувся у Вергуни з чекістських застінків, був і власник найбільшої у селі хати, нащадок козацького роду з промовистим прізвищем - Тиміш Запорожець. Слідом за ним з хати витягли його дружину і двох малолітніх дітей - не давши навіть можливості нормально зібратися, їх відправили на залізничну станцію, а звідти - до Сибіру (так само без повернення). Як виявилось, червоним окупантам просто потрібна була їхня хата, простора, та ще й центрі села - розбивши перегородки між кімнатами, чекісти перетворили її на "клуб" для сходок села, яке продовжили примусово загнати в колгоспи.

Розповідь очевидця донесла до нас деталі того нелюдського винищення села, у якому був задіяний навіть колишній сільський діяч, який, як виявилось, працював на чужинців, за що чекісти, посміюючись,

Наприкінці осені 2016 року майже в самому центрі села, неподалік від сільради, ще залишався останній німий свідок Голодомору у Вергунах - рештки хати Тиміша Запорожця...

називали його "товарищ Святой", а селяни між собою прозвали "товаришем Іудео"...

До них застосовували різні "методи впливу": до села навіть підводили регулярну військову частину і артилеристи вправлялися у стрільні з гармат так, щоб снаряди пролітали над Вергунами і вибухали за селом... Після цих "навчань" вулицями марширували червоноармійці з оркестром, а коли їх розселили на постіях по хатах, комісари знову починали "наполегливо переконувати" вступати в колгосп.

Потім був показовий судовий процес над Петром Панченком, який пожартував з односельцями у обібраних продзагонах Вергунах, розповівши їм байку про те, що скоро кожному на прохарчування видаватимуть по одному оселедцю на рік. Того оселедця, мовляв, треба буде називати Красной Сельодкой - і хто за рік не з'дастиме свого оселедця, надлишки має здавати "на користь трудових народів капіталістичних країн". Суд жарт "оценіл со всей строго-

стью пролетарского террора"...

Яскравим штрихом насильного втрамбовування Вергунів у колгосп стало святкування Першотравня 1932 року. На площу, куди зігнали голодних селян, виставили котли, у яких варили гречану кашу. Коли нещасні кинулися натовпом до тих котлів, одного з селян застрелив чекіст... Після того "святкування" продовжилося: у обмін за порцію гарячої каші напівпритомних вергунівців записували до колгоспу. Зрештою в селі тих колгоспів постало цілих два - "імені товариша Сталіна" та "Пам'яті Леніна". Натомість в селі, названому колись на честь смачних вергунів, за щастя стало напекти млинців з акацієвого цвіту або зварити борщ з відкопаної десь на городі позаторішньої загубленої гнилої картоплі. У середині XX століття у колись заможному селі посеред Європи з'явилися канібали...

Те все описав у книзі "Страта голодом" Семен Старів - уже тоді, коли був за океаном. Його врятувала доля і мати, яка свої золоті прик-

раси віднесла до Черкас і дала в пункт, який називався "Торгсин" (від скорочення "Торговля с иностранцами"). Дещо пізніше з шматком хліба і 5 рублями в торбі хлопець прийшов з Вергунів пішки до Черкас, відучився на курсах при педінституті, а потім в самому інституті. Трохи вчителював, коли почалася війна - пішов на фронт. Потрапивши у німецький полон, був у концтаборі, а коли союзники звільнили з полону - повертався в СРСР не захотів - знав про розправи над полоненими. Так і потрапив до США. Закінчивши історичний відділ Каліфорнійського університету, займався укладанням україно-англійського та англо-українського словників, готував публікації в пресі та виступи на радіо. І все життя - писав книгу про Голодомор. Його життя стало прикладом боротьби за свій знедолений народ - за тисячі кілометрів від рідних Вергунів він пам'ятав і записував те, що в рідному селі окупанти вимагали забути...

Олександр БРАВАДА,
фото автора

Село Хутори поєднало хутори Тернівку, Данилівку і Кирилівку

Село Хутори не варто вважати "зовсім новим", бо хоча й засноване воно всього століття тому, 1907 року, але ж засноване селянами з села Худяки, які не мали землі. Цікаво, що навіть назву Худяків одні пояснюють як назву села яке "худо" жило, а інші - як назву села "ходяків" - тих, хто постійно переселявся у пошуках кращого життя. На місці нинішні Хуторів переселенці-худяківці таки знайшли те краще життя, створивши тут перший невеликий хутір Тернівка.

Біля ставу Штахурського в 1921 році виник хутір Данилівка. З 1922 року сюди почали масово переселятись жителі сіл Леськи, тих же Худяків, Червоної Слободи і Талдиків. Вони заснували третій хутір - Кирилівку.

Таким чином, масмо говорити про Хутори, як про місце, заселене мешканцями колишніх козацьких сіл, історія яких сягає Середніх віків. Скажімо, перша картографічна згадка про села Худяки і Талдики зустрічається на карті французького інженера Боплана XVII століття.

Замальовки пейзажів Худяків і Талдиків можемо побачити і на пізніших малюнках французького військовополоненого, художника та етнографа Де ля Фліцза в альбомі "Методико-топографічний опис Державних маєтностей Київської округи..." за 1854 рік.

Поступово всі три хутори об'єднались в село Хутори, яке підпорядковувалось Степанківській сільській раді. Жителі села вели одноосібне господарство. У 1923 році в селі була збудована школа. 1929 року було утворено першу сільськогосподарську артілю.

На фронт Другої світової війни пішло 200 жителів села.

2 серпня 1941 року село було окуповане німецькими військами

Німці спалили в селі всі громадські приміщення, забрали в неволю багато селян. В грудні 1943 року, разом з містом Черкаси, були звільнені і Хутори.

У наш час багато хто з хутірських жителів добровольцем і за призовом вирушив на фронт російсько-української війни. Особлива заслуга підрозділу Нацгвардії, дислокованого у Хуторах - ці бійці одними з перших у 2014 році стали на шляху російських агресорів і відстояли надважливий для ворога Маріуполь у вуличних боях. Цікаво, що ще зовсім недавно у виправно-трудоу колонії Хуторів "мотав строк" за зраду Батьківщини і перехід на бік ворога сампроголошений "мер" одного з міст Донбасу...

Час йде, і Хутори на місці не стоять - насправді, мало хто вже їх навіть візуально відокремлює від сусідніх Черкас...

ЧЕРВОНА СЛОБОДА НЕ РАЗ БУЛА В ЕПІЦЕНТРІ ВИХОРІВ ЛИХОЛІТЬ...

Де нині село Червона Слобода під Черкасами - там перше поселення було ще в I-II столітті, рештки його віднайдено археологами наприкінці 1950-х років. Перше ж письмове свідчення про існування тут села під назвою Секава - на пожовклих аркушах документа, знайденого під престолом місцевої старовинної церкви.

Певний час Секава належала княжій родині Сангушків. До речі, багато представників цього знатного польсько-литовського роду були старостами Черкас і Канева. Найбільш відомим був Дмитро Сангушко, герой походів проти татар, який 1552 року став Черкаським і Канівським старостою. Сучасним слобідчанам цікаво буде знати, що рід Сангушків не згас - останній із представників по чоловічій лінії, Павло Сангушко живе то в Бразилії, то у Франції, де має нерухомість і вважається наслідником королівського престолу Литви, якби ця республіка раптом надумала відновити монархію.

1672 року Секава була зруйнована і пограбована разом із Черкасами татарською ордою. Легенда оповідає, що біля спаленого села оселилися 12 козаків-запорожців, а поруч із ними - невелика кількість мешканців Секави, які уціліли після ординського нападу. Нове поселення по обидва береги річки Саги, притоки Дніпра, назвали Слобода - так в Україні традиційно називалися козацькі селища, вільні від феодальних податків і засилля панів.

У який час до назви Слободи додалося слово "Цесарська" - ніхто точно не знає. За переказами старожилів, нібито їхав колись із загоном козаків із Черкас на Чигирин козацький писар, якого називали Цесарем. У дорозі він захворів і помер в селі, де його загін став табором. У 1822 році було знайдено поховання, у якому був козак в одязі з червоного сукна, а поруч із ним - чорнильниця й перо. Це вважали підтвер-

дженням версії про походження нової назви села від імені (чи прізвища) Цесар.

1913 року село Цесарська Слобода отримав чергову назву - Царська Слобода. Просто за співзвучністю: "Цесарська-Царська", а приурочили це перейменування до 300-річчя "дому Романових" - царської династії, яка століттями правила Московщиною і окупованими нею землями. На маленькій площі перед волосним управлінням тепер вже Царської Слободи ще й пам'ятник імператору поставили - як нагадування про те, що "царське око" з Москви зазирає і в це вільнолюбне українське козацьке село...

Після революції, у жовтні 1917 року в Царській Слободі постала перша національна рада, головою якої став Артем Шевченко. Окрім нього, до складу ради увійшли лікар Герболінський та священник Воронович. У досі темному й затурканому селі почало працювати українське товариство "Просвіта", очолюване Іваном і Степаном Ведулами та Борисом Гребінником. Вони створили бібліотеку української літератури і чудовий драмгурток. На сцені, тимчасово обладнаній у школі, було вперше виконано гімн "Ще не вмерла Україна"...

Та вже наступний, 1918 рік, приніс Царській Слободі багато лиха і часту зміну влади: спочатку її отримали більшовики, потім в село увійшли німецькі війська. Після них у серпні 1919 року Царську Слободу і сусідню Змагайлівку захопили денікінці - прибічники "єдиної і недеільної Росії", які люто ненавиділи все українське. Зовсім поруч був Холодний Яр, села якого так і не змогли захопити ні більшовики, ні німці. Зламала зуби об чорний холодноярський прапор з написом "Воля України або смерть!" і армія Денікіна. Безсила лють упианих окупантів втілювалася у репресії до царськослобідчан і змагайлівців - за 4 місяці окупації "велікоросси"-денікінці спалили тут 22 двори і розстріляли близько 40 місцевих жителів. А взяти Холодний Яр так і не змогли...

Після повернення в село більшовиків у Царській Слободі просто в приміщенні колишнього монастиря було створено кому-ну "Муравище" - відтоді цей куток села так і зветься "Комуною". Що цікаво, до перейменування села з Царської на Червону Слободу справа дійшла лише в 1923 році - бо на відміну від пам'ятника царю, який в селі знесли вже давним-давно, сприймали перейменування швидше як формальність. Адже все рівно більшість місцевого населення Слободу як Цесарською не називало, так і Червоною називати не збиралося - нащадки козаків за старою звичкою казали між собою просто - Слобода. Після того, як на початку минулого століття село протягом десяти років тричі змінило свою назву - з Цесарської Слободи на Царську, а потім на Червону - місцеві жителі та мешканці сусідніх сіл і Черкас досі так і називають його частіше Слободою - як назване воно було понад три сотні років тому козаками-засновниками...

У ХХ столітті село ще не раз лихоманило. Під час Другої світової війни до армії у Червоній Слободі і Змагайлівці було мобілізовано абсолютно все чоловіче населення призовного віку - майже півтори тисячі чоловіків. З них загинули більше 700 чоловік.

У жовтні 2000 року слобідський священик взяв до рук кувалду і поперебивав ноги пустотілому монументу Леніна в центрі села - так отець Іларіон хотів продемонструвати, що ера тоталітарної системи закінчилася.

Та в наш час зовнішні вороги України знову спробували позбавити її Незалежності - і знову воїни з Червоної Слободи вирушили на фронт російсько-української війни. Одна із вулиць Червоної Слободи нині носить назву на честь односельця-Героя - розвідник, гранатометник батальйону "Айдар" Ілля Ідель воював на Луганщині. Помер від ран у серпні 2014 року...

Віктор ВОЛЯ

«Вся сіль» громади - у єднанні...

Якось завжди гордився тим, що я з села, а не з міста. Особлива гордість - за те, що "слобідський", як у нас кажуть, бо хоч і друзів маю по всій Україні, та найкращі - ті, хто з дитинства, з рідної Червоної Слободи і навколишніх сіл.

Завжди всотував у себе історію рідного краю. Захоплювався дивовижною легендою про знайдений курган козацького писаря, від імені якого начебто пішла стара назва "Цесарська Слобода", а ще - реальній історії того, як старовинні записи про село були знайдені під престолом Слобідської церкви...

Мені болить трагедія Вергунів, знищених Голодомором, організованим більшовиками і разом із тим - надзвичайно цікаво, куди зникла бібліотека денікінців, яку відбили "чорні запорожці" війська УНР і передали сільській бібліотеці Вергунів під час Першого зимового походу...

Я довго не знав загадки назви сусіднього з моїм рідним села Хутори - і не міг навіть від хутірських добитися історію його походження. Тож був щасливим, коли ключ до розгадки цього питання вдалося знайти в архівах і виявилось, що історія села розпочинається не 1907 року, а значно раніше, бо історія Хуторів - це історія дійсно трьох різних хуторів, історія яких значно давніша...

Подобається славетна назва Нечаївки - в самому імені якої лунає ім'я знаменитого козацького полководця Данила Нечая. Нечаївки, сини якої воювали під знаменами Максима Кривоноса - воїна, чия постать в історії досі захоплюється не тільки українці, а й весь світ - завдяки фільму польського режисера Єжи Гофмана "Вогнем і мечем"...

Колись мій дід, який все життя прожив у Червоній Слободі, і похований тут, розповів мені цікаву притчу - справжню історію, яка трапилася на початку Другої світової на розбомбленій залізничній станції. Радянські війська вже відступили, радянські ще не прийшли, тож місцеві кинулися розбирати припаси розбитого бомбами ешелону. Хто консерви діставав, а хто крупу, і тільки один дідусь потихеньку збирав на возика розсипану сіль, яка нікому не потрібна була... А потім у всіх швидко скінчилися консерви з крупами, а до того дідуса всі ходили по сіль усю війну, - міняючи на неї всілякі продукти...

Нинішня ситуація - це час, коли багато хто забув, що справжня "сіль землі" - це селяни, які на ній працюють. Виїдуть вони до міста чи взагалі за кордон, у далекі світи - і земля ця без них пропаде, бо пов'язані ми з батьківським краєм, а він - із нами, назавжди, по-...

Однією лише історією, почуттям патріотизму і любові до рідного краю ситий не будеш. Хочеться не лише з гордістю згадувати минуле, а й впевненіше дивитися в майбутнє. Тільки гуртом, громадою можемо досягнути цього!

Дивіться інтерв'ю з Олегом Островським у програмі "У фокусі подій" на телеканалі "Ільда-на" 20 та 21 грудня о 19.10 та 22.10 год.

Нечаївські "звичайні чудеса"

Нечаївська церква Різдва Пресвятої Богородиці збудована у XVIII столітті, коли жива ще була Запорізька Січ Петра Калнишевського, яку зовсім скоро зруйнували московські війська.

І хоча після часів безбожної більшовицької влади не збереглися у храмі давні ікони, та фахівці говорять: чудо вже те, що дерев'яна церква, якій чверть тисячоліття, досі ціла і радує око й душу, попри війни та інші незгоди. Утім, і сільська громада доклала руки до цього чуда: збудовану предками церкву сучасні нечаївці відремонтували, замінивши деякі балки та оздобивши храм іконами, мальованими у Черкасах та в Києві.

Хоча "глобальних" змін у церкві не робили – тому й вписують її популярні українські сайти у маршрути рекомендованих туристичних маршрутів Черкащини...

2011 року телевізійники з Черкас на решті дізналися про воду з Нечаївки, яку називали святою – а коли приїхали до криниці сільського жителя Олександра Ткаченка, то виявилось, що до нього вже півтора року їздять "паломники" з усієї області і з-за її меж. Уві сні він бачив Богородицю, яка сказала йому про цілющу воду, а на ранок виявив, що вода в криниці замість болотистої, як досі, стала надзвичайно чистою. Як так сталося – хтозна, а священики радять їхати до таких місць, не забуваючи про молитву...

Є в Черкасах заслужена майстриня, художник-кераміст Ольга Отнякіна-Бердник. Її "диво-звірі", ліплені із глини, випалені у печі і розмальовані вручну, нині знає вже весь світ. "Диво-звірі" з Черкас роз'їхалися по приватних колекціях кількох материків, вони ставали символами днів України в Польщі й Німеччині, ними оздоблювали окрему виставку в музеї міста Берн, фактичної столиці Швейцарії... А починалося незвичне захоплення черкашанки з того, що наприкінці 1980-х років вона знайшла у бібліотеці малюнки двох глиняних фігурок древніх драконів, знайдених в Україні під час археологічних розкопок. Вирішила їх відтворити – і ці дракони стали початком її справжньої слави. Досі пам'ятає, звідки брала "чарівну" глину для тих перших фігурок – із Нечаївки. А з глини тієї ліпили посуд і ритуальні предмети ще давні трипільці, поселення яких виявили біля Нечаївки археологи...

Ось так і живуть нечаївці – у справді чарівній місцині, чарівній насамперед завдяки природі та історії. 2018-й рік розпочинався з інформаційного "вибуху" у інтернет-спільноті з приводу того, що прямо після Нового року, 2 січня, черкашанка назбирала у Нечаївському лісі... грибів-"зеленушок". Ясно, що то погралася аномальною останнім часом погодою, але ж у нас звикли вірити у "звичайне чудо" – ще від тих часів, коли у нечаївській Вовчій балці дійсно вовки водилися...

НЕЧАЇВКА: СЕЛО КОЗАКІВ КРИВОНОСА З ІМ'ЯМ ЙОГО ПОБРАТИМА НЕЧАЯ...

Село Нечаївка розкинулось на лівому березі Тясмині – у місцині, схожій на справжнє Полісся, понад старою козацькою дорогою Чигирин-Сміла. Засноване у другій половині XVI століття. Від тих суворих часів збереглися до наших днів топоніми, які багато дають для розуміння ролі Нечаївки в часи протистояння проти ворожих набігів: недаремно до сьогодні одна частина Нечаївки називається "село", а інша – "степ". Як вважає багато хто з дослідників, з високою імовірністю село назване на честь славного козацького полководця Нечая.

У часи Хмельниччини з козаків Нечаївки і Вергунів була створена сотня у складі Черкаського полку під командуванням Максима Кривоноса. Біографія цього отамана досі залишається загадкою. Навіть точне місце народження його достеменно невідоме – чи то він був із Вільшани (сучасний Городищенський район Черкащини), чи з Острогу на Рівненщині, чи навіть з екзотичної Шотландії. Утім, сам Максим Кривоніс іноді підписувався як "Максим Вільшанський", що підказує найбільшу вірогідність саме "черкаської версії".

Під проводом Максима Кривоноса козаки з Нечаївки і Вергунів відзначилися у звияжнотому розгромі шляхетського війська в Корсунській битві 1648 року. Разом із ним наші земляки збройно здобули Ладизин, Бершадь, Тульчин, Вінницю... Із черкаського полковника Кривоніс став наказним гетьманом над об'єднаним військом Черкаського, Корсунського, Білоцерківського і Уманського козацьких полків. Перед їхнім ударом не витримали і впали навіть замки Полонного і Бара, які вважалися неприступними твердинями польської армії. Протягом літа 1648 року під контроль Кривоноса і його козаків перейшла значна частина Волині і все Поділля.

Максим Кривоніс здобув славу характерника, якого кулі не беруть, а нечаївці, разом з іншими його козаками – репутацію воїнів, які нічого не бояться, і для яких навіть гетьман Хмельницький хіба на другому місці після отамана Кривоноса.

Відомий факт: якимось Кривоносом, який не був прибічником будь-яких мирних переговорів з ворогом, гетьман Хмельницький навіть розпорядився був прикувати ланцюгом за шию до гармати. Звільнити довелося вже наступного дня – щоб зайве не злити його козаків.

Козаки Кривоноса могли взяти Львів і навіть захопити гору Високий Замок, яка домінувала над містом – але відійшли за розпорядженням Хмельницького. Кажуть, у боях під Львовом Максим Кривоніс отримав поранення у груди і через рану – зараження крові, що зрештою призвело до його смерті під час облоги Замостя...

Не менш радикально налаштованим до ворогів України і "занадто самостійним" по відно-

Полковник Данило Нечай на портреті роботи черкаського художника Данила Нарбута зображений зі своєю легендарною срібною булавою у руці.

Максим Кривоніс, під чийм проводом воювали нечаївці, став популярним персонажем для митців: його можна бачити всюди, від картин сучасних художників і навіть гральних карт – до знаменитого фільму "Вогнем і мечем". Переглядаючи його, нечаївці можуть уявляти своїх предків поруч із Кривоносом...

шенню до гетьмана був побратим Кривоноса – полковник брацлавський Данило Нечай, брат полковника Уманського полку Матвія Нечая, могилівського полковника Івана Нечая та сотника Юрка Нечая. Із-за надзвичайно великого впливу Нечай у козацькому середовищі, Богдана Хмельницький вважав за добре "породичатися" з ними – і видав свою доньку Степаниду

Нечаївська церква Різдва Пресвятої Богородиці збудована у XVIII столітті, коли жива ще була Запорізька Січ Петра Калнишевського.

заміж за Івана Нечая.

У часі Визвольної війни Данило Нечай брав участь у взятті Кодака, у битвах під Жовтими Водами і Корсунем, у здобутті Бродівського замку. Разом із Брацлавським полком, який сам зорганізував, став пліч-о-пліч із козаками Максима Кривоноса у боях під Меджибожем, Старокостянтиновом, Пилявцями, Львовом і Замостям.

Тяжко переживав загибель Кривоноса, проте руки від того не опустив, та й шаблю з них не випускав ніколи... 1649 року командував гарнізоном Києва, вів дипломатичні перемовини з поляками – причому, без загравання, а виключно з позицій відчуття сили українського війська. Разом із полковником Матвієм Гладким, військова кар'єра якого розпочиналася у Канівському полку, Нечай здобув міста Соро-

ки і Ясси – тодішню столицю Молдови, тим самим змусивши правителя Молдови Василя Лупула до союзу з гетьманською Україною.

У лютому 1651 року Данило Нечай поліг у бою на Вінничині. Очевидець тієї битви, польський жовнір Станіслав Освенцим не міг стримати захоплення, описуючи останній бій козацького полковника: вискочивши на коня, він до останнього крушив своєю булавою воро-

гів. Народні перекази нагороджували Нечая, як і його побратима Кривоноса, надзвичайними здібностями впливати на людей. Правда це чи ні – але факт того, що навіть після того як у останньому бою Нечай був захоплений у полон, навколо нього зчинилися сварки між його ворогами. Казимира Пісочинського, який захопив козацького полковника, тут же вбив інший поляк, який претендував на славу звияжця над переможним козаком. За срібну булаву Нечая негайно учинилися сварка між польськими воєначальниками Мартином Калиновським та Станіславом Лянцкоронським.

А самого Нечая, якого хотіли показово стратити, під час тієї перепалки застрелили – і куля позбавила великого Воїна від зайвих мук...

Можна легко вгадати долю Данила Нечая, якби він залишився живим – очевидно, непокірний полковник брав би участь у війні проти Московії під проводом гетьмана Івана Виговського – як це зробили його брати. У грудні 1659 року московити захопили їх у полон і заслали до Тобольська...

Чи зберегли характер своїх прадідів-козаків сучасні нечаївці? На початку ХХ століття багато кого з села перемололи жорна більшовицьких політичних репресій, Голодомору і Другої світової війни. За таких умов не кожен здатен зберегти козацький дух. Та попри все, у більшості своїй нечаївці – і до сьогодні достойні нащадки вільнолюбних предків...

Ярослав ЗВЕНИГОРА

Свідectво про державну реєстрацію
КВ №18773-7573ПР від 18.01.2012 р.

Козацький край

Головний редактор –
Олег ОСТРОВСЬКИЙ
Шеф-редактор – Віктор ВОЛЯ

Засновник – Чигиринська ГО "Вільне
Козацтво Холодного Яру"

Замовник: Черкаська РО ВО "Черкашани".
Відповідальна за випуск: Воронкіна Н.В.

Із питань придбання та розповсюдження газети звертатися до редакції "Козацького краю" за адресою: вул. Надпільна, 330, к. 4, м. Черкаси, 18005, тел.: (0472) 31-29-74

E-mail: Cossack_land@i.ua

Газета віддрукована в ФОП Журило С. Д., м. Черкаси, вул. Кобзарська, 1а. Тираж 8 000 екз. Замовлення № 795.